

*Х. Я. Яремик,
к. е. н., доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту,
Українська академія друкарства, м. Львів*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Kh. Ya. Yaremyk,
PhD (Economics), assistant professor of financial and economic security, accounting and audit,
Ukrainian Academy of printing*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE EVALUATION OF SOLVENCY OF ENTERPRISE

Розглянуто сутність поняття платоспроможність. Систематизовано методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємств, в залежності від інформаційного забезпечення та періоду аналітичного дослідження. Узагальнено складові аналізу платоспроможності, наведені в наукових працях та методичних роботах вітчизняних вчених. Приведено характеристику відносних показників ліквідності(платоспроможності), які набули найбільш широкого використання в процесі оцінки фінансового стану підприємства та узагальнено різні погляди вчених на визначення нормативних значень цих показників. Обґрунтовано підхід щодо групування активів за ступенем ліквідності та пасивів за термінами погашення. Вказано проблеми виконання оцінки платоспроможності на основі діючої фінансової звітності підприємств. Відображено переваги, недоліки, охарактеризовано сферу використання методичних підходів до оцінки платоспроможності підприємств та запропоновано напрями їх вдосконалення.

The article considers the essence of concept of solvency of enterprise. Methodological approaches to the evaluation of solvency of enterprise are systematized depending on information support and analytical study period. Components of analysis of solvency that are presented in scientific works and methodical works of domestic scientists are summarized. The relative indicators of liquidity (solvency), that received the most widespread use in the process of assessing the financial condition of the company are characterized and the various views of scientists on definition the normative values of these indicators are summarized. The author proves the approach to grouping assets by degree of liquidity and liabilities by maturity. The problems of evaluation of solvency based on the current financial reporting are stated. The article characterizes the use of methodical approaches to assessment of solvency of the enterprises, as well as reflects their advantages and disadvantages, and proposes directions for their improvement.

Ключові слова: *ліквідність, платоспроможність, методичні підходи, оцінка, грошові кошти, зобов'язання.*

Keywords: *liquidity, solvency, methodological approaches, evaluation, cash assets, liabilities.*

Постановка проблеми. Діяльність суб'єктів господарювання ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. В умовах кризового стану розвитку економіки України особливої актуальності набуває оцінка платоспроможності підприємства, як найважливішої умови їх діяльності. Оцінка рівня ліквідності та платоспроможності є основою для прогнозування можливостей підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Постійне дослідження платоспроможності вітчизняних підприємств дозволяє визначити

ефективність управління фінансовими ресурсами. В практичній діяльності, процес проведення такого аналізу ускладнюється відсутністю єдиного підходу щодо його організації та методики проведення. В зв'язку з цим, на наш погляд, заслугове особливі уваги розгляд та систематизація методичних підходів до оцінки рівня платоспроможності підприємства, дослідження можливостей та проблем, з точки зору їх практичного використання в умовах змін, викликаних запровадженням Н(П)СБО 1.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки ліквідності і платоспроможності підприємств розглядалися в роботах зарубіжних та вітчизняних вчених. Теоретико-методичною основою аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства є роботи Бріггема Є.Ф., Ковальова В.В., Крейніної М.М., Лахтіонової Л.А., Шеремета А.Д., Бланка І.О., Савицької Г.В., Цал-Цалка Ю.С., Мниха Є.В., Подольської В.О., Косової Т.Д., Шморгуна Н.П., Тютюнника Ю.М. та ін. Дослідженням сутності ліквідності та платоспроможності підприємства, аналізом методичних підходів до їх оцінки займалися Носова А.С., Олександренко І.В., Власова Ю.Ю., Пічугіна Т.С., Смірнова П.В., Журавльова Ю.Ю., Чимшит С.І., Іванов С.В., Разумова Г.В. Дробишева О.О., Ахновська І.О. Незважаючи на досить ґрунтовне опрацювання питань щодо вказаних проблем, потреба подальшого проведення наукових досліджень в цій сфері є актуальною для забезпечення об'єктивності та достовірності результатів аналізу, прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є систематизація методичних підходів до оцінки платоспроможності підприємств; дослідження можливостей та проблем їх використання на основі діючої інформаційної бази підприємств та визначення напрямків їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку науки не сформувалось загально визнаного підходу до визначення сутності ліквідності і платоспроможності.

Найбільш поширене визначення платоспроможності – це можливість підприємства наявними грошовими коштами (ресурсами) своєчасно погасити свої короткострокові зобов'язання [12, с. 53]. Більш ширше визначення наведено в науковій літературі, згідно якого платоспроможність підприємства характеризується його можливостями здійснювати чергові платежі і виконувати грошові зобов'язання за рахунок готівкових коштів і активів, достатніх для розрахунків. [5, с. 110].

Отже, платоспроможність розглядається як характеристика готовності підприємства постійно розраховуватися за своїми зобов'язаннями, строк сплати яких настав.

Проте слід погодитись з більшістю аналітиків, що категорії ліквідності та платоспроможності близькі за змістом, але перша більш містка, бо від ліквідності балансу залежить платоспроможність. Ліквідність характеризується як спосіб підтримання платоспроможності [5, с. 115].

Дослідження платоспроможності в науковій літературі має певні особливості, що обумовлено характером інформаційної бази підприємства та періодом оцінки.

Згідно інформаційного забезпечення виділяють статистичну та динамічну платоспроможність [14, с. 276]: Визначення статичної платоспроможності здійснюється на певну дату і є характеристикою здатності підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів. В основі дослідження динамічної платоспроможності розглядають аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу.

За періодом оцінки в науковій літературі виділено поточну (фактичну) та перспективну платоспроможність [14, с. 276]:

Поточна (фактична) платоспроможність визначає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки. Перспективна платоспроможність характеризує здатність підприємства здійснювати виконання платіжних зобов'язань у майбутньому періоді.

Основні методичні підходи до оцінки платоспроможності, в залежності від інформаційної бази та періоду аналізу приведено на рис.1.

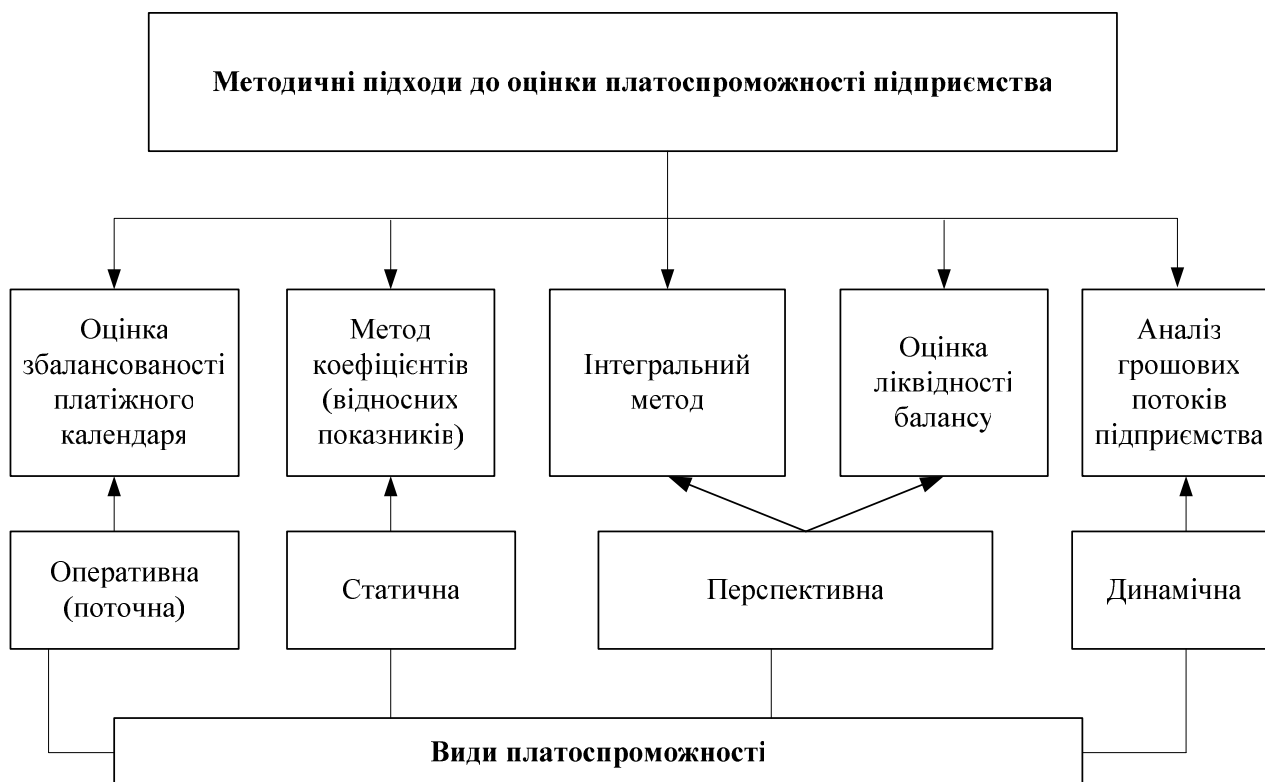


Рис. 1. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства

Інша особливість аналізу платоспроможності та ліквідності полягає в тому, що його в літературних джерелах пропонують здійснювати за певними етапами, які не є обумовленими, здійснюються в різній послідовності і зводяться до вирішення конкретних завдань (табл. 1).

Більшість науковців аналіз платоспроможності підприємства здійснюють з використанням відносних показників ліквідності: коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта проміжної ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку короткострокової заборгованості, яку може погасити підприємство [5, с. 118], а також є свідченням достатності грошових коштів для негайного покриття зобов'язань [7, с. 203]. Нормативне значення цього показника здебільшого приймається не нижче 0,2. В умовах кризового стану економіки значення коефіцієнта абсолютної ліквідності більшості підприємств є значно нижчим допустимих меж, тому прийняте нормативне значення даного показника доцільно використовувати в умовах стабільного розвитку підприємств.

Таблиця 1.
Складові аналізу платоспроможності підприємства.

Складові аналізу	Автори						
	Журавльова Ю.Ю. [4]	Ляхтіонова Л.А. [6]	Косова Т.Д., Сіменко І.В. [5]	Шморгун Н.П., Головка І.В. [12]	Мних С.В., Барабаш Н.С. [7]	Тютюнник Ю.М. [14]	Тринька Л.Я., Іванчук О.В. [13]
Аналіз відносних показників ліквідності	+		+	+		+	+
Аналіз відносних показників платоспроможності		+			+		
Аналіз ліквідності балансу підприємства			+	+		+	+
Розрахунок узагальноючого показника ліквідності						+	+
Оперативний аналіз платоспроможності		+	+	+		+	
Оперативний аналіз ліквідності		+					
Розрахунок впливу факторів на зміну	+		+				

коефіцієнта покриття							
Аналіз абсолютних показників ліквідності				+	+		+
Показники оборотності оборотних засобів		+				+	
Показники оборотності кредиторської заборгованості		+					
Коефіцієнт автономії, коефіцієнт податкоспроможності	+						
Оцінка на основі грошових потоків	+	+					+

Коефіцієнт швидкої ліквідності (термінової ліквідності, проміжної ліквідності) є характеристикою частки короткострокових зобов'язань, які можна погасити за рахунок поточних активів, без врахування їх найменш ліквідної складової [5, с. 119]. Для об'єктивного використання цього показника на нашу думку необхідно оцінити якість оборотних активів, дебіторської заборгованості та можливості реального її повернення в передбачені терміни.

Коефіцієнт загальної (поточної ліквідності, коефіцієнт покриття) визначається як відношення поточних активів до поточних зобов'язань [12, с. 55]. Для забезпечення поточної (загальної) ліквідності оборотні активи підприємства повинні перевищувати поточні зобов'язання у два рази. Це найбільш універсальний показник, сфера використання якого не обмежується оцінкою платоспроможності, бо використовується також для оцінки ймовірності банкрутства підприємства. При значенні цього показника менше 1 підприємство вважають неплатоспроможним, у зв'язку з неможливістю здійснення розрахунків за поточними зобов'язаннями. Можна розділити думку Дробишевої О.О, що з метою вдосконалення оцінки платоспроможності доцільно визначити нормативне значення цього показника для конкретної галузі [3, с. 131]. Незважаючи на широке використання коефіцієнтів ліквідності, в науковій літературі немає однозначного підходу, щодо визначення їх нормативних значень (табл. 2).

Таблиця 2.
Нормативні значення показників ліквідності підприємства

Назва показника	Автори				
	Косова Т.Д., Сіменко І.В. [5]	Шморгун Н.П., Головка І.В. [12]	Журавльова Ю.Ю. [4]	Тютюнник Ю.М. [14]	Тринька Л.Я., Іванчук О.В. [13]
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,2-0,5	> 0,2	≥ 0,2	> 0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>1	0,7-0,8	>0,6	0,6-0,8	0,7-0,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	1,5-2,5	>1	≥1	>2

За методикою Мниха Є.В. аналіз платоспроможності зводиться до розрахунку наступних відносних показників: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, як відношення суми грошових коштів в національній та іноземній валюті до короткострокових зобов'язань з нормативними межами 0,1 - 0,2; коефіцієнт термінової платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань за платежами (0,25-0,35); коефіцієнт проміжної платоспроможності, який визначається як відношення суми грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, реальної короткострокової дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань за платежами (0,7-0,8); коефіцієнт загальної платоспроможності, який визначається як відношення суми оборотних активів до короткострокових зобов'язань (2-2,5) [7, с. 203-205]. Вказані показники за методикою визначення та нормативними значеннями в значній мірі відповідають показникам ліквідності. Складність використання показника проміжної платоспроможності при проведенні аналізу зовнішніми користувачами обумовлена відсутністю інформації про реальну дебіторську заборгованість.

Можна погодитись, з думкою, що серед недоліків коефіцієнтного аналізу платоспроможності підприємства є його статичний характер, тобто на певну дату за даними балансу, необ'єктивність величини коефіцієнтів ліквідності, в результаті врахування в складі оборотних активів неліквідних запасів, простроченої дебіторської заборгованості, наявності потенційних зобов'язань, які не відображено в балансі; неврахування виплат, що обумовлюють перспективні грошові потоки з метою прогнозування платоспроможності [14, с. 288].

Лахтіонова Л.А. враховуючи процеси глобалізації та стандартизації фінансової звітності в різних країнах пропонує більш жорстко оцінити платоспроможність і виділяє її поняття та ознаки у зовнішньому та внутрішньому аналізі [6, с. 7]. На думку автора ознакою платоспроможності у зовнішньому фінансовому аналізі є наявність самих грошових коштів і їх величин до поточних зобов'язань, незалежно від терміну їх сплати, в розмірі 5-15%, за даними фінансової звітності [6 с. 18]. Тобто це означає постійну наявність у підприємства грошових коштів, можливість сплатити борги за будь-якою вимогою позичальника. Автор пропонує здійснювати оцінку в зовнішньому фінансовому аналізі з використанням головного показника зовнішнього коефіцієнта платоспроможності, який визначається на основі співвідношення грошових коштів (без їх еквівалентів) до поточних зобов'язань і характеризує частку поточних зобов'язань, яку підприємство може погасити в поточний момент. Платоспроможність у внутрішньому фінансовому аналізі характеризується можливістю підприємства здійснювати наявними грошовими коштами всі необхідні платежі в момент здійснення господарської операції, сплатити всі прострочені зобов'язання, оперативні зобов'язання на протязі 30 днів та покрити 5-10% поточних зобов'язань, термін сплати яких настає після 30 днів з моменту проведення аналізу [6, с. 10]. Автор пропонує в процесі зовнішнього аналізу платоспроможності паралельно оцінювати ліквідність суб'єкта господарської діяльності.

На нашу думку в умовах кризи неплатежів такий підхід не може розцінюватися як достатнім в оцінці діяльності платоспроможності вітчизняних підприємств.

Власова Н.О. обґрунтовує використання показників оборотності коштів вкладених в майно підприємства для оцінки платоспроможності [2, с. 76], що дає можливість визначити причини зміни показників ліквідності.

Оперативний аналіз поточної платоспроможності проводиться на основі формування платіжного календаря, в якому відображають очікувані надходження грошових коштів в розрізі джерел їх формування та строкові платіжні зобов'язання на відповідному проміжку часу [5, с. 112]. Позитивним є те, що при виявленні незбалансованості платіжного календаря підприємство змушене оперативно приймати заходи, щодо збільшення обсягів реалізованої продукції, вдосконалювати розрахунки в сфері її споживання і т.п., тобто реально впливати на рівень платіжних можливостей, на відміну від результатів коефіцієнтного аналізу. Однак виконання цього виду аналізу є неможливим для зовнішніх користувачів.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні величин платіжних засобів (активів), які згруповані за рівнем ліквідності, з величинами зобов'язань (пасивів), які згруповані за терміновістю сплати. Основною метою аналізу ліквідності балансу є оцінка можливостей підприємства здійснити розрахунки за зобов'язаннями власним майном у певний період часу.

Однак проблемним є відсутність в економічній літературі єдиного підходу до складу кожної з груп при групуванні активів за ступенем ліквідності та пасивів за термінами погашення. Зокрема виявлено розбіжності стосовно віднесення до певних груп активів необоротних активів, утримуваних для продажу та групи вибуття, а також щодо віднесення до певних груп пасивів зобов'язань пов'язаних із необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Ряд авторів [1, 17] запропонували включати необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття до складу важко ліквідних активів. На наш погляд, такий підхід не можна вважати однозначним, бо вказані активи у випадку їх виведення із експлуатації з метою продажу згідно П(С)БО відображають на рахунку 286 «Товари». Така ж ситуація стосується зобов'язань пов'язаних із необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

В процесі формування груп з метою аналізу ліквідності балансу доцільно вносити зміни до їх складу з врахуванням економічного змісту господарських операцій. Зокрема у випадку списання необоротних активів їх слід відносити до складу важко ліквідних, а у випадку їх реалізації до складу повільно ліквідних.

Що стосується дебіторської заборгованості, яка за терміном виникнення становить 12 і більше місяців, вона не може вважатися повільно ліквідним активом. Тому при розрахунку показника проміжної ліквідності необхідно виконати аналіз дебіторської заборгованості за термінами виникнення та оцінити реальність її перетворення на грошові кошти.

На основі оцінки змін у формі 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), які пов'язані із застосуванням НП(С)БО 1 можна вказати, що в процесі проведення зовнішнього аналізу у користувачів не має можливості реально оцінювати стан платіжної дисципліни підприємства, оскільки відображення дебіторської заборгованості здійснюється без виділення резерву сумнівних боргів; а в складі витрат майбутніх періодів можуть бути як поточні так і розраховані на тривалий час. З метою підвищення аналітичних можливостей інформаційної бази для проведення аналізу, особливо внутрішніми користувачами, доцільно більш широко використовувати дані фінансового обліку.

Розподіл активів за ступенем ліквідності та пасивів за терміновістю погашення лежить в основі розроблених в науковій літературі [8, с. 425] критеріїв розподілу підприємств за рівнем платоспроможності, що дає можливість виконати узагальнену оцінку. Однак, на нашу думку, використання цих критеріїв є обмеженим, внаслідок певних умовностей, які допускаються при розподілі активів та пасивів на групи, що впливає на об'єктивність проведених досліджень.

Оцінку ліквідності балансу ряд авторів [13, 14] пропонують проводити на основі узагальнюючого показника ліквідності, який відображає відношення суми всіх ліквідних активів підприємства до суми всіх

платіжних зобов'язань, при умові врахування їх ліквідності. Сфера використання цього показника у порівнянні балансів ряду підприємств за певні звітні періоди, з метою вибору найбільш ліквідного балансу.

Автори Шморгун Н.П., Головка І.В. та інші при аналізі ліквідності балансу в складі системи показників оцінки платоспроможності підприємства, крім відносних передбачили використання абсолютного показника, тобто наявність власних (чистих) оборотних коштів (активів) або величина робочого (чистого) капіталу [12, с. 54., 14, с. 147]. Цей показник характеризує суму поточних активів, яка сформована за рахунок власного капіталу [12, с. 54] і набуває ще більш важливого значення для оцінки платоспроможності, в процесі його порівняння з аналогічним показником підприємств-конкурентів. Використання цього показника полягає в необхідності оцінки можливостей підприємства здійснювати нормальну фінансово-господарську діяльність у майбутньому.

З метою спрощення прийняття рішень, щодо платоспроможності підприємства ряд авторів пропонують розрахунок інтегрального показника. В роботі Цал-Цалко Ю.С. приведено інтегральний показник, який сформовано, як сумарний рівень відносних величин, одержаних, шляхом порівняння фактичних показників абсолютної, проміжної, загальної платоспроможності з еталоном [10, с.320]. До переваг інтегральних показників можна віднести однозначність оцінки платоспроможності, однак значним недоліком є проблеми застосування більшості з них, які розроблені на основі зарубіжного досвіду і не пристосовані для дослідження діяльності вітчизняних підприємств.

Платоспроможність підприємства характеризується не тільки можливостями негайного погашення зобов'язань на момент проведення оцінки за рахунок грошових коштів, а також як здатність забезпечувати утворення грошових потоків, які за обсягом та термінами відповідають платіжним потребам підприємства. В зв'язку з цим методичний підхід, запропонований в [13], щодо оцінки платоспроможності підприємства включає найбільш широкий перелік показників порівняно з іншими авторами і, зокрема, передбачає оцінку платоспроможності на основі грошових потоків. До найбільш важливих показників, які використовують на цьому етапі аналізу можна віднести коефіцієнт достатності грошових коштів, який характеризує ступінь покриття платіжних потреб підприємства за рахунок грошових коштів, що є у розпорядженні підприємства. Зростання цього показника характеризує здатність підприємства генерувати грошові кошти для здійснення необхідних платежів. Важливим є оцінка синхронності надходження та витрат коштів, що дозволяє оцінити збалансованість в часі та за обсягом вхідних та вихідних грошових потоків. В зв'язку з цим, заслуговує уваги, запропонований науковцями підхід до оцінки поточної та перспективної платоспроможності на основі грошових потоків від операційної діяльності, з врахуванням стабільності та ритмічності діяльності підприємства [11]. Дослідження грошових потоків на нашу думку дає найбільш об'єктивну оцінку платоспроможності підприємства, оскільки дозволяє оцінити можливість постійно розраховуватися за зобов'язаннями на основі грошових коштів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Методичний підхід, який базується на використанні відносних показників ліквідності і набув найбільшого поширення при оцінці платоспроможності підприємства не забезпечує об'єктивної оцінки результатів дослідження. До напрямів вдосконалення оцінки платоспроможності підприємства можна віднести покращання аналітичних можливостей його інформаційної бази для проведення аналізу, шляхом використання облікових даних; розрахунок системи показників платоспроможності на основі грошових потоків підприємства; проведення оперативного аналізу платоспроможності. Подальшим напрямом дослідження є формування системи показників платоспроможності підприємства та обґрунтування їх нормативних значень на галузевому рівні.

Література.

1. Ахновська І.О. Методичний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів малого підприємництва / І.О. Ахновська, А.Л. Тофан// Вісник ДонНУ. – Серія В. Економіка і право. – 2013. – № 1. – С.10–15.
2. Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі – Харків, 2010. – 222 с.
3. Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління / О. О. Дробишева // Економіка и управление. – Симферополь : РИО НАПКС, 2013. – № 4. – С. 129–133.
4. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення: монографія / Ю.Ю.Журавльова. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 73с.
5. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. – К., Центр учбової літератури, 2013 – 440 с.
6. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності: монографія/ Л.А.Лахтіонова. – К.:КНЕУ, 2010. – 657с.
7. Мних С. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник /С. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
8. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 419-426. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2014_6_52.pdf
9. Носова А. Є. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / А. Є. Носова // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. – 2012. –№ 2 (62). – С. 58–64.

10. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник /Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.
11. Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства / С. І. Чимшит, С. В. Іванов, Г. В. Разумова // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 216-227. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.
12. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 528с.
13. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук(Липчанська). – К.: Алерта, 2014. – 768с.
14. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

References.

1. Akhnovskaya I.O. and Tofan A.L. (2013), “Methodological approach to the evaluation of the financial status of subjects of small business”, *Visnyk DonNU. – Seriya V. Ekonomika i pravo*, vol. 1, pp. 10-15
2. Vlasova N.O., Pichuhina T.S. and Smirnova P.V (2010), *Otsinka likvidnosti ta platospromozhnosti pidpriemstv rozdribnoi torhivli* [Assessment of liquidity and solvency of the enterprises of retail trade], Kharkivskiy derzhavnyj universytet kharchuvannia ta torhivli, Kharkiv, Ukraine
3. Drobysheva, O.O. (2013), “The assessment of solvency of the enterprise in the system of crisis management”, *Jekonomika i upravlenie*, vol. 4, pp. 129–133
4. Zhuravl'ova Yu.Yu. (2009), *Platospromozhnist' pidpriemstva ta shliakhy ii zabezpechennia: monohrafiia* [Assessment of liquidity and solvency of the enterprises of retail trade], RVV PUSKU, Poltava, Ukraine
5. Kosova T.D. and Simenko I.V. (2013), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine
6. Lakhtionova L.A. (2010), *Analiz platospromozhnosti ta likvidnosti ob'ektiv pidpriemnyts'koi diial'nosti* [Analysis of solvency and liquidity of the business], KNEU, Kyiv, Ukraine
7. Mnykh Ye. V. and Barabash N. S. (2014), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Kyivs'kyj natsional'nyj torhovo-ekonomichnyj universytet, Kyiv, Ukraine
8. Oleksandrenko O.V. (2014), “Enterprise liquidity and solvency diagnostics”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 6(156), pp. 419-426, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2014_6_52.pdf
9. Nosova A. Ye. (2012), “Assessment of liquidity and solvency of the company”, *Visnyk Akademii pratsi i sotsial'nykh vidnosyn Federatsii profesijnykh spilok Ukrainy*, vol. 2 (62), pp. 58–64
10. Tsal-Tsalko Yu.S. (2008), *Finansovyj analiz: pidruchnyk* [Financial analysis: the textbook], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine
11. Chimshit S. I., Ivanov S.V and Razumova H.V. (2014), “Methodical aspects of the solvency assessment”, *Ekonomichnyj prostir*, vol. 89, pp. 216-227, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.
12. Shmorhun N.P. and Holovko I.V. (2006), *Finansovyj analiz: navch. posibnyk* [Financial analysis: train aid], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine
13. Tryn'ka L.Ya. and Ivanchuk (Lypchans'ka) O.V. (2014), *Finansovyj analiz: navch. posibnyk* [Financial analysis: a training manual], Alerta, Kyiv, Ukraine
14. Tiutiunnyk Yu.M (2014), *Finansovyj analiz: navch. Posibnyk; chastyna I* [Financial analysis : train aid; part I], 2nd ed, RVV PDAA, Poltava, Ukraine

Стаття надійшла до редакції 30.10.2015 р.